

Már csak rövid ideig
szerez-
hető be **Cipő-** szükségletét mélyen
leszállított áron. **Pálffy,** Szeged, Kölcsey ucca 1. sz.
Telefon 18-15.
Férfi, női és gyermekcipők, hó- és sárcipők.

Károlyi Lajos emlékezete.

E bus, borongós őszi napon visszatekintek a letűnt ifjuság tündérvilágába, melyet Károlyi Lajossal együtt töltöttem. Midőn már neves művész volt, többször kértem, hogy írja meg önéletrajzát. Mindig halogatta, míg végre a kegyetlen halál kiűztötte kezéből az ecsetet és tollat egyaránt. Ránk, kortársaira hárul tehát a kötelesség — följegyezni mindazt, ami rá nézve jellemző. En iskolatársa voltam, barátságával tündétt ki, melynek nemesítő hatását harminchétf éven át éreztem. E kegyeletes sorokban elbeszélem ifjúkorának történetét és művészi pályájának kezdetét. Nem foglalkozom férfikorával, világnézetével, művészetének méltatásával, mert ezeknek megírására barátja, Juhász Gyula és tanítványa, Tóth Jenő István vállalkoztak.

Károlyi Lajos Szegeden, a belvárosban született 1877 július 16-án. Apja, Mihály tehetős eszmiaművész volt, aki az árvízkor varrógépének kiemelése közben erősen áthűlt és meghalt. Anyja, Malatinszky Mária ezután nőül ment Martinovics Mátyás bácsalmási erdészhez, de már 1885-ben árván hagyta gyermekét. Károlyi Lajost előbb mosolygató, 1890-től fogva nagybátyja, Malatinszky György belvárosi vendéglős neveltette. Elemi iskoláit Bácsalmáson, a gimnázium első három osztályát Zomborban, a többi osztályt Szegeden, a kegyesrendiek vezetése alatt álló városi főgimnáziumban végezte. A negyedik osztályban került hozzánk.

Mi bennszülöttek, a más intézetből jövő tanulókat idegenkedéssel, majdnem lenézéssel fogadtuk,

amit Károlyi eredeti módon szüntetett meg. Az első előadási napon ugyanis bemutatkozott és mindnyájunkkal kezét fogott. Nem népszerűség-házasból tette ezt, mert hisz néhányunkat leszámítva, osztálytársait magázta. Karcsu, barna, rokonszenves, finom arcvonású fiú volt, aki hamar tekintélyt szerzett. Komolysága, hallgatagsága, korán serkedő bajusza, szakállja miatt „örög unak” neveztük. Az elnevezés ellen sohasem tiltakozott, sőt tetszett neki. Tanáraink, Firtinger Jakab, Zver Endre, Cserép Sándor, Sátrán József, Szinger Kornél, Fekete Ipoly, Pap János, Pap József, Schandl Miklós, Nováky Bertalan, Timina Ödön kedvelték tehetsége, szorgalma és példás viselkedése miatt. Átlag jeles tanuló volt, csak a latinból és németből kapott kettőst. Feleleteit, dolgozatait megdicsérték. A szavaló versenyen hetedik gimnazista korában az első díjat nyerte, egyik tanulótársunk, Bakos Pál halálakor remek gyászbeszédet mondott.

Iskolai tanulmányain kívül folyton kepezte magát. Igen sokat olvasott, zsebpénzének, ösztöndíjának jó részén könyveket vásárolt. Tanult németül, franciául, a gyorsírást magánzorgalomból sajátította el. Úgyesen cimbalmozott, hegedült és fuvolyázott. Kellemes, csengő bariton hangon énekelt. Színdarabokat sakkozott. Megvette a Márkiféle sakkönyvet, végigtanulmányozta és jegyzetekkel kísérte. Tudott billiárdozni, dominozni, kártyázni, de tánciskolába nem járt.

Az evangélikus vallásnak buzgó híve volt. Gyakran olvasgatta a bibliát Károlyi Gáspár zamatos, ódon nyelvű fordításában és Jézus Krisztusnak fontos tanai döntő befolyást gyakoroltak egész életére. Hitéhez ragaszkodott, de minden vallást tisztelt. Az ifjúkor kísértései, szenvedélyei ellen orvosi könyvek alapján szellemi elfoglaltsággal, önfegyelmezővel, testének kifárasztásával védekezett. A szegények, nyomorékok iránt részvétet tanúsított és őket tőle telhetőleg gyámolította.

Nagy gondot fordított egészségének megővására. Séta, szulózás, futás, ugrás, uszás, súlydobás, lapdázás, birkózás által edzette magát. A hideg víznek gyakori használatában Kneipp Sebestyén elveit követte, amit mindnyájunknak ajánlt. A szobát többször tartotta, mielőtt tette, a szabad természetbe sietett. Gyönyörködött a felhők alakjában, a nap lementében, keltében, az erdőben és a virágokban. Legkedvesebb virága volt a halvány sárga rózsza.

Nagyobb társaságban udvariasnak, kevés beszédűnek, komolynak, kissé tartózkodónak mutatkozott. Szűkebb, baráti körben tártul föl igazi természetének. Élénk arckifejezéssel, taglejtéssel, érdekesen beszélt, többször megnyilvánult erős érzelme a komikum és ennek legmagasabb faja, a humor iránt. Az uccán sétálva, vagy vendéglőjük előtti padon ülve figyelmesen vizsgálta a jövőmenőket. Közűk gyorsan észrevette a jellegzetes alakokat, amelyeknek utánzásával, lerajzálásával megnevettette bennünket. Sok derűs órát szerzett nekünk Vörösmarty, Petőfi, Tompa, Arany János vidám költeményeinek elszavalásával. Egyszer megrendítő hatással adta elő Hamlet temetői jelenetét, melyben a szójáték, durva élc és a legkésőbb humor egyesül.

Ily sokoldalú műveltség birtokában szinte kész ember, érett ifjú volt ő már — az érettségi előtt. Csak ma tudom igazán, hogy mennyire kiemelkedett közülünk!

Művészi hajlama már negyedik gimnazista korában megnyilatkozott, amit Nováky Bertalan rajztanárunk hamar fölismert. Ingyen tanította ötszathadkézi rajzra, festésre és meghívta szatmári tanyájára is. Károlyi festette meg Magyar Gábor igazgatónk névnapjára a kegyesrend alapítójának, Kalazanti Ss. Józsefnek arcképét. Ez a tudomás szerint egyetlen vallásos tárgyú képe, jelenleg Szinger Kornél nyugalmazott rendfőnök birtokában van, kitől több képet cserében sikertelenül kérte vissza. Olyan nagy haladást tett a festészetben, hogy élethivatásának választotta. Egyszer említettem neki a művészek nehéz, küzdelmes sorát, mire Kisfaludy Károly versével válaszolt:

„Ki művészpályát óhaj, tövisét ne tekintse. Bárán törjön elő és tűnnek az éji kódok.” 1895-ben „jó” eredménnyel tette le az érettségi, mely után európai híró festőművészként, Hollósy Simon müncheni, később nagybányai nyári iskolájába iratkozott be. A négyévi tanfolyamot Hollósy, sze-

rint „a legkitűnőbb szorgalommal és a legkitűnőbb eredménnyel” végezte el. Időközben, 1896 tavaszán Rómába ment a renaissance-kor halhatatlan művészetének tanulmányozása végett. Nemsokára pénze elfogyott és éhínséggel küszködött. Később, bejutott helyzetéből Rómában tartózkodó Fraknói Vilmos, nagyváradi címzetes püspök tapintatos be-kezdése és vendégszeretete mentette meg. Fraknói társalgás közben azt ajánlotta, hogy legyen szentképfestő. Ennek az iránynak követésére Károlyi nem érzett hajlamot, mert ő a világhírű arcképfestő, a spanyol Velazquezet tartotta a legnagyobb festőművészeknek és szellemi ideáljának.

Tanulmányainak végeztével 1899-től kezdve Szegeden, nagynénjének, Malatinszky Györgynének Róka uccai házában lakott. Nagynénjének gyermekei, Ilonka, Mariska és György áhitatos tisztelettel hallgatták szavait, követték tanácsait. Ebben a kedves környezetben töltött el negyedszázadot, melyet a művészetnek, a filozófiának és irodalomnak szentelt. 1924-i képképzőiskolák megismerkedett egy művelő, ábrándos lelkű, madonna-arcu leánnyal, a 17 éves Molnár Ilonkával. Az ismeretségből kölcsönös szerelem fejlődött ki és Budapesten egybekeltek. E boldog, lelki összhangzású házasság egyetlen csillag volt a siri éjszakában, mely Károlyi Lajos nemes életét kioltotta. Midőn a rózsák rügyezni kezdtek, festőjük szemei lezárultak örökre... Sirja a szegedi evangélikus temetőben van, egyszerű fejtáján e felírás olvasható: „Itt nyugszik Károlyi Lajos, 50 éves, meghalt 1927 márc 16-án.”

Kedves, felejthetetlen barátom! A halál rád nézve megváltást nagy szenvedéseidről, melyek még a te lelkierőd is próbára tették. Korai elmúlásod gyászos veszteség hitvesedre, rokonaidra, rák barátaira, városunkra, különösen a magyar festészetre, melynek ihletett lelkű, avatott kezű, sorsdöntő művésze voltál. Legyen emléked tartós és áldott!

Sátoraljaújhely.

Kontraszty Dezső
kegyesrendi tanár.

DELMAGYARORSZÁG KÖLCSÖNKÖNYVTÁRA

A Délmagyarország kölcsönkönyvtárába megint az új könyvek gazdag anyagja érkezett. Egyes kötetek:

Csehov Antal: A vizsgalóbiró.
Galsworthy: A szigeti képmutatók.
Chevalier: Emlékiratai.
Henri Barbusse: Jézus.
Pierre La Maziere: Szép temetésem lesz.
Kisizly Árpád: Faipari technológia.
Dr. Halmai Elemér: A revíziós gondolat a világpolitikában.
Anker-Larsen: A bölcsék köve.
Assisi Szent Ferenc Virágos kertje.
Baillon Andre: Egy jó Mariska története.
Balzac: Chabert ezredes.
Cholnoky László: Régi ismerős.
Hevesi Sándor: Nagy Dekameron.
Diderot Denis: A drágulatós fecsegők.
Földi Mihály: Mámorosok.
Hatvani Lili: Az az ember.
Hauptmann: Fantóm.
Hedin Sven: Csangpó Léma a nomádok földjén.
Kistemackers: Váltott előfogattal.
Kuprin: Szulamit.
Meredith: Az önző.
Miklós Jenő: Madárka.
Molnár Akos: Gyermeknek lenni.
Norris Frank: Az örvény.
Orbok Attila: Párisi notesz.
Rak Gusztáv: Mocsáriáz.
Szabó Dezső: Az elsodort falu. — Nines menekvés.
Takáts Sándor: Magyar nagyszonyok.
Vantel Clement: Piébanos ur meg az új gazdagok. — Öngyűsége nem akar gyereket.
Körös Andor: Forgószél.
Prévost: Az olthatatlan tűz.
Dosztojevszkij: A síheder. — Karácsonyi és esküvő.
Frandello: Forog a film.

Novi előfizetési díj 1'60, a Délmagyarország előfizetőknek 1 pengő, tisztviselő-előfizetőknek 80, helyi előfizetőknek 16 fillér.

Hegedűk 12- P-161

Cellók 80- P-161 Vonók 2-50 P-161

Kitűnő hangok

Javítások olcsón és gyorsan eszközöltenek.

BABOS hangszerkészítőnél 700

Iskola-u. 8. Telefon 13-52.

Házai, földet szőlőt háztelket, akik venni, vagy eladni szándékoznak, bizal mmal keressek föl dr. Saigó Béla O. F. B. által engedélyezett ingatlan adásvételi vállalatát.

Szeged, Kölcsey ucca 10. szám

Wilhelm-bank.) Tel. 9-84. Pontos kiszolgálás. Felvilágosítás díj'alan.

Női cipő már 14'50 P.-tól

Férfi „ „ 20'— „

Cselik János 91

cipőraktárban Református palota

G y ü m ö l c s r i z s

tejszínhebbal és málnával, gesztenye-püré stb. a Gízela téri festőházban.

Több éves gyakorlattal bíró felső ipariskolát végzett egyén

műszaki rajzoló,

konsztruktör v. hasonló szakmában

állást cserélne. Megkeresések

alatt a Délmagyarország kiadóhivatalába kéretnek.

Látta-e már az új X-es modellű tőkésleles

Triumph

írógépet? Díjmentes bemutatás

Kedvező részletfizetési feltételek.

Keller Írógép Rt. Szeged

Szegedi úti 9. 525 Telefon 3-63